

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเรื่องแนวทางการออกแบบศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมไทยในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์มีลักษณะเป็นการวิจัยและพัฒนา (research & development) โดยใช้เทคนิคทั้งในเชิงปริมาณและในเชิงคุณภาพ เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ว่า “ลักษณะกายภาพ ลักษณะการจัดแสดง และวิธีการบริหารจัดการที่มีความเหมาะสมสอดคล้องต่อกลุ่มอายุผู้ใช้อาคาร ส่งผลต่อการตอบสนองการใช้งานที่ดีของศูนย์การเรียนรู้” โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- 4.1 แนวทางการศึกษา
- 4.2 ตัวแปรในการศึกษา
- 4.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 4.4 เครื่องมือในการวิจัย
- 4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.7 ตารางการทำงาน

4.1 แนวทางการศึกษา

ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนแนวทางการศึกษา โดยแบ่งขั้นตอนการศึกษาเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

- (1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เพื่อศึกษาหาตัวแปร หรือองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พัฒนาการชีวิต องค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้ สื่อในการเรียนรู้ และวัฒนธรรมไทย
- (2) เปรียบเทียบกรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้ เพื่อศึกษาลักษณะของตัวแปรที่ต่างกันในแต่ละประเภทศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายผู้ใช้บริการที่ต่างกัน คือ ช่วงวัยเด็ก วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่
- (3) สำรวจความต้องการด้านกายภาพของผู้ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์การเรียนรู้ โดยการสอบถาม สัมภาษณ์ และสังเกต
- (4) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลที่ได้จากการสำรวจความต้องการ และนำมาตรวจสอบกับแนวคิดทฤษฎี

(5) รวบรวมข้อมูลเพื่อกำหนดแนวทางการออกแบบ และออกแบบอาคารศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมไทยในพื้นที่รัตนโกสินทร์

(6) ประเมินแบบจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวข้องกับศูนย์การเรียนรู้ และสรุปผลการวิจัยข้อเสนอแนะ

4.2 ตัวแปรในการศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาแบ่งเป็น ตัวแปรต้น คือ ช่วงอายุซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ช่วง ได้แก่ วัยเด็ก (6-12 ปี) วัยรุ่น (13-25ปี) และวัยผู้ใหญ่ (26-59ปี)

ตัวแปรตาม คือ ความคิดเห็นต่อลักษณะทางกายภาพของอาคาร และการจัดแสดง มีรายละเอียด ดังนี้

- (1) ลักษณะทางสถาปัตยกรรม ได้แก่ รูปทรงอาคาร รูปด้านอาคาร และสีของอาคาร
- (2) ลักษณะพื้นที่ใช้งานภายในอาคาร ได้แก่ การจัดผังภายในอาคาร (plan) การสัญจรภายในอาคาร (circulation) ขนาดของพื้นที่ทำกิจกรรมเสริม และบรรยากาศภายในศูนย์การเรียนรู้
- (3) สื่อการนำเสนอ และลักษณะเนื้อหาความรู้

4.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยคือ ผู้ใช้บริการศูนย์การเรียนรู้ และอาคารศูนย์การเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร โดยกำหนดการสุ่มตัวอย่างจากตาราง TARO YAMANE ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ค่าความคลาดเคลื่อนไม่เกินร้อยละ 5 เลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ (accident sampling) และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ประกอบไปด้วย กลุ่มตัวอย่าง 2 ส่วน คือ

(1) ผู้ใช้บริการและผู้ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์การเรียนรู้ จำนวน 443 คน แบ่งเป็นผู้ใช้บริการจำนวน 440 คน และเจ้าหน้าที่กับผู้บริหารจำนวน 3 คน

(2) อาคารศูนย์การเรียนรู้ โดยสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงตามลักษณะบรรยากาศการเรียนรู้ซึ่งศึกษามาจากแนวคิดทฤษฎี และการเปรียบเทียบกรณีศึกษา โดยแบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ 1 คือ บรรยากาศที่ทันสมัยและสนุกสนานเป็นกันเอง ได้แก่ อุทยานการเรียนรู้ (TK. Park) จำนวน 155 คน

ประเภทที่ 2 คือ บรรยายภาคที่มีเอกลักษณ์ความเป็นไทย ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จำนวน 155 คน

ประเภทที่ 3 คือ บรรยายภาคที่เป็นธรรมชาติ ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานการเกษตรเฉลิมพระเกียรติ จำนวน 130 คน

4.4 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย เรื่องแนวทางการออกแบบศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมไทยในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ แบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 การเก็บข้อมูลภาคสนาม

กล้องถ่ายภาพ เครื่องอัดเสียง กระดาษ และโปรแกรม Google Earth

ส่วนที่ 2 การเก็บข้อมูลเอกสาร

ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีผลกระทบต่อการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้โดยศึกษาจากเอกสาร และอินเทอร์เน็ตทั้งไทย และต่างประเทศ ได้แก่ แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างกรณีศึกษา ตลอดจนศึกษาแผนนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษา และให้ความรู้ด้านวัฒนธรรมไทย แล้วเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาใช้เป็นแบบสอบถาม และวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลอื่น ๆ

ส่วนที่ 3 การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และกิจกรรมที่ชอบทำในเวลาว่าง โดยมีทั้งหมด 6 ข้อ

ตอนที่ 2 ศึกษาข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง เรื่องสื่อ เนื้อหาความรู้ และลักษณะทางสถาปัตยกรรมของศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมไทยในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์

ตอนที่ 3 ศึกษาความพึงพอใจในการบริการของศูนย์การเรียนรู้

โดยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ด้วย 2 วิธี คือ

(1) ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมด้านเนื้อหา ข้อคำถาม และภาษาที่ใช้ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้แก้ไขปรับปรุงก่อนนำไปทดลองใช้

(2) การทดลอง (try out) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้มาใช้บริการศูนย์การเรียนรู้ที่อาคารพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จำนวน 40 คน เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น และค่าสัมประสิทธิ์

แอลฟาของครอนบาค (cronbach alpha coefficient) พบว่า ความเชื่อมั่น ในแบบสอบถามที่สามารถหาค่า reliability ได้แก่ ตอนที่3 โดยมีค่าความเชื่อมั่น (reliability) เท่ากับ 0.87

ส่วนที่ 4 การเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์

โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์การเรียนรู้ โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับลักษณะกายภาพ การจัดแสดง และการบริหารจัดการ

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่

1. ข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการ หนังสือ อินเทอร์เน็ต และเอกสารต่าง ๆ ทั้งใน และต่างประเทศ

2. ข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งเป็นข้อมูลได้จากการลงพื้นที่สำรวจความต้องการของผู้ใช้บริการสำรวจพื้นที่จัดตั้งโครงการ และสำรวจกรณีศึกษา

โดยนำข้อมูลที่ได้ทั้ง 2 ส่วนมาวิเคราะห์กับ แนวคิดทฤษฎี และนำมารวบรวมแนวคิดองค์ประกอบที่มีผลต่อการจัดตั้งโครงการศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมไทย ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ ลักษณะการจัดแสดง โดยศึกษาถึงความสัมพันธ์กับประเภทของผู้ใช้บริการ นอกจากนี้ยังรวบรวมข้อมูลถึงการบริหารจัดการ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมไทย

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้กับช่วงอายุและระดับการศึกษาของผู้ใช้บริการ โดยใช้การนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย Chi-square และ TWO-WAY ANOVA สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ได้ ดังนี้

- (1) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้บริการกับลักษณะทางสถาปัตยกรรม
- (2) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้บริการกับลักษณะการจัดแสดง
- (3) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้บริการกับกิจกรรม
- (4) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้บริการกับลักษณะการบริหารจัดการ

โดยมีเกณฑ์ในการแปลผลข้อมูล จากการวิเคราะห์จำนวน ค่าร้อยละทางสถิติ และค่าความพึงพอใจ ซึ่งระดับความเหมาะสมมีทั้งหมดคะแนน 5 ระดับ ได้แก่ ระดับความเหมาะสมมากที่สุด (5) ไปถึงระดับความเหมาะสมน้อยที่สุด (1)

4.7 แผนการดำเนินงาน

ตารางที่ 4.1
แผนการดำเนินงานวิจัย

กิจกรรม	สิงหาคม 49	กันยายน 49	ตุลาคม 49	พฤศจิกายน 49	ธันวาคม 49	มกราคม 50	กุมภาพันธ์ 50	มีนาคม 50	เมษายน 50	พฤษภาคม 50	มิถุนายน 50	กรกฎาคม 50
1. ศึกษาเบื้องต้นเพื่อกำหนดกรอบและหัวข้อวิจัย	↔											
2. รับอนุมัติให้ดำเนินโครงการ	↔											
3. ศึกษาข้อมูลจากกรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ		↔										
4. ศึกษากลุ่มประชากร และกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา		↔										
5. กำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการสำรวจด้านความคิดเห็นและความต้องการ			↔									
6. สร้างเครื่องมือและทดสอบเครื่องมือ			↔									
7. เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและความต้องการแล้วนำมาวิเคราะห์ผล สรุปข้อมูลเบื้องต้น				↔								
8. กำหนดแนวทางการออกแบบศูนย์การเรียนรู้				↔								
9. ออกแบบศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมไทย					↔							
10. ประเมินแบบศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมไทยโดยผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ					↔							
11. นำผลประเมินวิเคราะห์ และตีพิมพ์ลงวารสาร							↔					
12. นักศึกษาสอบวิทยานิพนธ์								↔				
13. นักศึกษาส่งรูปเล่มฉบับสมบูรณ์									↔			